

**Andrzej Nowakowski, Zdzisława
Wawrzonowska, Jolanta
Dankowa, Mariusz
Mielczarek, Bogdan Łuczak**

**Pola Grunwaldu, gm. Stębark, woj.
olsztyńskie. Stanowiska 27 i 28**

Informator Archeologiczny : badania 18, 172-173

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stratygrafia na stanowisku I jest wyjątkowo skomplikowana ze względu na liczne współczesne wkopy, związane z infrastrukturą miejską. Na stanowisku III, pl. 13-Straconych w wykopie o pow. 130 m² i głęb. do 1,5 m od powierzchni, terenu odkryto na głębokości 1,3 m, negatyw miejskiego muru obronnego datowanego na 2 poł. XIV w. oraz fundamenty zabudowy mieszkalnej z XIX w. Część tych fundamentów wykonana została z cegły pochodzącej prawdopodobnie z rozbiórki muru obronnego. Stratygrafia w tej części miasta jest również bardzo zakłócona, dodatkowym utrudnieniem było stałe zalewanie wykopu archeologicznego przez wodę pochodzącą z nieszczelnych przewodów wodociągowych.

Prowadzono badania również na terenie L.O. im. St. Małachowskiego, gdzie wykonano 4 wykopy archeologiczne VIIA, VIIB, VIIC, XII o ogólnej powierzchni 150 m² i głębokości do 2,5 m od powierzchni terenu. Badania miały wyjaśnić charakter oraz przebieg najstarszych fortyfikacji miejskich. Odkryto tu fragmenty wału ziemnego usypanego z warstw piasku i gliny silnie przemieszanej oraz pozostałości ulicy drewnianej na legarach stabilizowanych kołkami do podłoża. Ulica ta biegnie po wewnętrznej stronie wału. Konstrukcja drewniana występuje w warstwie ciemnobrunatnej ziemi z dużą domieszką części organicznych, częściowo rozłożonych z dodatkiem pewnej ilości drobnych i średnich węgli drzewnych oraz przepalonych polepy. Dokładnego datowania tego zespołu nie udało się jeszcze określić, badania na tym terenie będą kontynuowane w roku przyszłym.

Na stanowisku VII odkryto również cmentarzysko datowane na wiek XII do XVII. Stratygrafia została tu również zakłócona w dużym stopniu w wyniku niwelacji terenu o około 1,5 m oraz prac związanych z rozbudową Liceum Ogólnokształcącego. Prowadzono również badania na terenie zespołu Szkół Zawodowych przy pl. M. Nowotki 14/18. Wykonano tu 5 wykopów archeologicznych VIII, IX, XIA, XIB, XIC o ogólnej powierzchni 230 m² i głębokości do 3,8 m od powierzchni terenu. Badania miały dokonać rozpoznania archeologicznego i wyjaśnić charakter zabudowy miejskiej w południowym bloku przyrynkowym.

W wykopach VIII i IX odkryto jedynie fragmenty piwnic datowanych na XVII-XVIII w. zasypanych grubą warstwą gruzu ceglanego. W wykopie XIA, XIB i XIC odkryto fragmenty wału ziemnego, archeologicznego do odkrytego na stanowisku VII. Korona wału jest rozsypana w kierunku ulicy Piekarskiej. W wykopie XIC pod warstwą współczesnego gruzu ceglanego na głębokości 1,6 m od powierzchni terenu odkryto pięt w konstrukcji sumikowo - łątkowej dzielący sąsiednie działki mieszczańskie oraz obiekt kubaturowy w konstrukcji ramowej. Datowanie zespołu przypada na XV-XVI w. Poniżej w warstwie ciemnobrazowej ziemi z domieszką dużej ilości nierozłożonych części organicznych oraz śladów spalenizny odkryto stabilizowaną do podłoża legary drogi analogiczne do odkrytych na stanowisku VII. Konstrukcja ta jest pozostałością drogi biegnącej po wewnętrznej stronie wału ziemnego. Dokładne datowanie zespołu dokonane zostanie po zakończeniu badań na tym stanowisku tj. w roku przyszłym.

Równoległa do badań archeologicznych prowadzono nadzory nad pracami ziemnymi wykonywanymi w obrębie Starego Miasta. W trakcie wymiany instalacji wodnokanalizacyjnej pod ulicą Jerozolimską zadokumentowano przekrój wzdłużny tej ulicy o długości 60 m i głębokości do 3 m. oraz profil posesji Grodzka 3 o długości 40 m i głębokości 1 m. Ogólna powierzchnia wykopów archeologicznych w 1984 r. wynosi 560 m². W trakcie badań uzyskano około 20.000 zabytków ruchomych, z których na szczególną uwagę zasługują bardzo dobrze zachowane wyroby skórzane ze stanowisk I i XI. Materiały archeologiczne i dokumentacja znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP Pracownie Konserwacji Zabytków Oddział Warszawa ul. Bugaj 1.

Prace badawcze będą kontynuowane.

PODEGRÓDZIE
woj. nowosądeckie
Stanowisko 9

patrz
okres wpływów rzymskich

POLA GRUNWALDU, gm. Stebark
woj. olsztyńskie
Stanowiska 27 i 28

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Polski Środkowej
w Łodzi

Badania prowadził doc. dr hab. Andrzej Nowakowski przy współudziale dr Edżmiławy Mawrzonowskiej (autorka sprawozdania) i mgr mgr Jolanty Dankowej i Mariusza Mielczarka oraz przy współpracy antropologa dr Bogdana Łuczaka z Uniwersytetu Łódzkiego. Czwarty sezon badań. Finansował U.M. w Olsztynie.

Kontynuowano prace wykopaliskowe prowadzone na stanowiskach 27 i 28. Oba wytypowano do badań na podstawie analizy zdjęć lotniczych oraz terenu.

Stanowisko 27 znajdujące się na zachód od drogi Stebark - Łodwigowo, położone jest nad ciekami wodnymi w pobliżu sporego zagłębienia wypełnionego wodą. Mokre i bagniste środowisko stwarzało szansę na przechowanie relikwów pobiteńskich. Wytyczono 8 wykopów o wymiarach 10 x 3 m. Sześć z nich (1 - 6) przecięto ciek na osi N - S, pozostałe dwa wykopy usytuowano prostopadle do poprzednich. Takie usytuowanie wykopów miało na celu przebadanie dużej powierzchni wysychającego bagna. W dwóch wykopach (1 - 2) położonych najniżej nie przeprowadzono eksploracji do końca ze względu na zalewającą je wodę gruntową. W innych wykopach pod warstwą próchnicy współczesnej, piasku, żwiru i gliny występowała gruba warstwa torfu. Eksplorację prowadzono do głębokości około 1,5 m tj. do pojawienia się przeciekającej wody. W wykopie 5 przy ścianie zachodniej w warstwie torfu natrafiono na duży fragment drewna. W związku z tym wykop poszerzono i nadano mu kolejny numer 9. Fragmenty drewna nie stanowiły żadnej celowej konstrukcji. Nie znaleziono tam także zabytków. Natomiast materiał zabytkowy wystąpił w wykopach nr 2, 4, 5, 7.

W wykopie nr 2 pod warstwą próchnicy znaleziono ułamek krawędzi naczyńa późnośredniowiecznego, w wykopie nr 5 w warstwie gliny natrafiono na mało charakterystyczne fragmenty ceramiki, oraz na szklaną kulczkę. Natomiast w wykopie nr 7 w warstwie próchnicy znaleziono pocisk do procy z wypalanej gliny, najprawdopodobniej związany z bitwą grunwaldzką.

Stanowisko 28 położone jest w niewielkim zagłębieniu przy polnej drodze dochodzącej do drogi Stębark - Łodwigowo. Wytyczono tam trzy wykopy o wymiarach 10 x 3 m, usytuowane równolegle do drogi polnej. Eksplorację prowadzono do głębokości około 1,10 m.

W wykopach nr 1 i 3 w warstwie piasku pomieszanego z próchnicą, natrafiono na niewielkie fragmenty cienkiej blachy, zapewne nowożytniej. Innych zabytków nie stwierdzono.

W roku przyszłym badania będą kontynuowane na stanowisku 27.

PODRZECZE
woj. łęczyńskie
Stanowisko 3

patrz
epoka brązu

PRZEMYŚL
Pl. Dąbrowszczaków

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
w Przemyślu

Badania prowadził mgr Andrzej Koperski. Trzeci sezon badań. Finansowało MNZP w Przemyślu. Cmentarzysko szkieletowe z okresu późnego średniowiecza.

Badania miały charakter doraźnych interwencji w związku z prowadzonym remontem Dworca PKP. W latach 1979, 1982 i 1984 ogółem odkryto 15 pochówków szkieletowych, częściowo zniszczonych.

Stanowisko położone jest na wysuniętym ku wschodowi kraju terasy, tuż przy dolinie zalewowej Sanu, w zachodniej części Dworca PKP, około 100 - 125 m na północny-wschód od kościoła Reformatorów.

Pochówki orientowane były na osi wschód-zachód, głowami skierowane ku zachodowi, miały pozycję wyprostowaną na wznak, ręce złożone na miednicy lub piersiach. Jamy grobowe były prostokątne, w kilku zarejestrowano relikty drewna, w grobie 4 i 5 odsłonięto fragmenty trumien. Groby były jednostkowe, jedynie w grobie 2 przy osobniku dorosłym znajdował się szkielet dziecka. Dał się też zauważyć rzędowy układ grobów wzdłuż linii północ-południe.

W grobach na ogół brak wyposażenia, jedynie w grobie 12 wystąpiła moneta miedziana - puła Ludwika Węgierskiego, zaś w niżej położonym grobie 15 kolistą sprzączką (?). Drobnie ułamki ceramiki późnośredniowiecznej mogą występować na wtórnym złożu.

Cechy odkrytych pochówków, jak: zachodnia orientacja, ubogie wyposażenie, relikty trumien, układ rąk, wielopozycyjność - wskazują, że był to cmentarz przykościelny z okresu późnego średniowiecza. Moneta dowodzi, że funkcjonował on na pewno w XIV wieku.

Trudno o stwierdzenie, czy cmentarz powiązany był bezpośrednio z budową kościoła. W niewielkiej odległości znajduje się XVII - wieczny kościół Reformatorów, który teoretycznie mógł być postawiony w miejscu starszego kościoła lub cerkwi. Na przedmieściach Przemyśla, w czasach średniowiecza miało stać kilka drewnianych cerkwi oraz szpitalny kościół św. Ducha. Nie wykluczone też, że pod nadzorem duchowieństwa chowano tu zmarłych nie przy samym kościele, lecz w niewielkim od niego oddaleniu.

PUŁTUSK
woj. ciechanowski
Zamek

PP.Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwator-
ska
Oddział w Warszawie

Badania prowadzili: mgr Andrzej Gołębniak (autor sprawozdania), mgr Marek Mierozłowski, mgr Zbigniew Polak, mgr Dorota Stabrowska. Finansował WKZ Ciechanów. Dziewiąty sezon badań. Zamek (XV-XVIII w.).

W sezonie kończącym działalność ekspedycji archeologicznej na terenie Wzgórza Zamkowego w Pułtusku prace skoncentrowane były na przedbramiu zamku. Prace wykopaliskowe powiązane były bezpośrednio z nadzorem archeologicznym prowadzonym w sezonie zimowym 83/84. W trakcie prac ziemnych prowadzonych w tym czasie przez ekipę budowlaną na terenie bramy zamkowej odsłonięto pozostałości murów przziemia i fundamenty wieży. Stanowiła ona kolejny etap rozwinięcia bramy zamkowej, a także wzmocnienia narożnika Domu Dużego. Prace na terenie przedbramia miały za zadanie uchwycenie pełnego zarysu bramy wieży, a także odsłonięcie i określenie kolejnych faz rozbudowy tej części zamku.

Główny wykop (XVII a) o wymiarach 15 x 3,5 m, oparty od strony zamku o lico fundamentu wspomnianej wieży przecinał skarpe wzgórza po linii zbliżonej z osią bramy i dochodził do pierwszego filaru arkadowego mostu ceglanoego w fosie zamku. Pozostałe dwa wykopy (XVII b i XVII c) zlokalizowane zostały: pierwszy (8 x 1,5 m) na osi bramy i drugi (8 x 3,5 m) po jej wschodniej stronie.